

Andrew King, Kathryn Almack, Yui-Tung Suen in Sue Westwood (ur.) (2019)

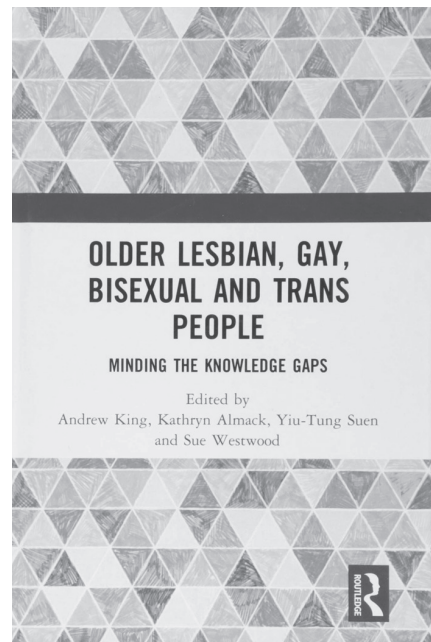
Older lesbian, gay, bisexual and trans people: minding the knowledge gaps

London and New York: Routledge. 217 strani.
ISBN 978-1-138-64493-9

Monografija urednikov Andrewa Kinga, Kathryn Almack, Yui-Tung Suen in Sue Westwood z naslovom *Lezbijske, geji ter biseksualne in transspolne osebe v starosti* poskuša odgovoriti na vprašanje, kaj pomeni staranje v vsakodnevem življenju lezbijk, gejev, biseksualnih in trans oseb (LGBT), kako poteka in kako ga LGBT stari doživljajo. Ne gre za prvo delo, ki bi obravnavalo zgolj presečišče staranja in LGBT identitet, zato poglobljen namen monografije neposredno izraža podnaslov *Odpravljanje vrzeli v znanju*. Namen urednikov in urednic ter avtorjev in avtoric prispevkov je preučiti tiste vsebine, povezane z LGBT starimi, ki so bile v preteklosti spregledane in zanemarjene.

Monografija ni razbita na posamezne tematske sklope, so pa prispevki razdeljeni v pare, katerih namen je ukvarjati se z že omenjenimi vrzeli v znanju. Pari prispevkov tako obravnavajo vrzeli v poznavanju staranja biseksualnih oseb, staranja in duševnega zdravja trans oseb, etničnih, kulturnih in verskih vprašanj, povezanih z življenjem starih LGBT oseb, medgeneracijskih socialnih mrež, institucionalnega življenja starih LGBT oseb in učinkov varčevalnih ukrepov na socialnovarstvene storitve in s tem na LGBT stare osebe.

Avtorji in avtorice prispevkov poskušajo pojasniti, zakaj kljub množici obstoječih projektov in raziskav na področju LGBT starih omenjene vrzeli v znanju še vedno obstajajo. Ta tema je še posebej poudarjena v prvem delu monografije, ki se osredotoča na staranje biseksualnih in trans oseb. Kot ugotavlja Rebecca L. Jones (str. 10–26), so biseksualne osebe pogosto vključene v širše raziskave o staranju neheteroseksualnih in LGBT oseb, a so biseksualne osebe v teh raziskavah slabo zastopane. Avtorica ugotavlja, da način, na katerega so podatki zbrani, analizirani in poročani, po navadi ne omogoča poglobljenega razumevanja izkušenj, specifičnih za biseksualne stare ljudi (str. 15).

Jones v nadaljevanju prispevka našteje štiri med seboj povezane razloge za pomanjkanje znanja o biseksualnih starih. Prvi izhaja iz omejenega in napačnega razumevanje biseksualnosti, ki pogosto povzroča minimaliziranje pomena in razširjenosti biseksualnosti. V nadaljevanju monografije avtorica Sue George (str. 27–43) na primeru osebne življenjske zgodbe še podrobneje preuči to temo in nevidnost biseksualnih oseb v vsakdanjem življenju. Pretirano posploševanje pa je opazno tudi pri razumevanju odnosov med spolnimi identitetami, vedênjem in privlačnostjo. Avtorica Jones tako ugotavlja, da raziskave pogosteje uporabljajo terminologijo, povezano s spolnim vedênjem, kot pa tisto, povezano s spolno identiteto, hkrati pa meni, da so s preteklimi raziskavami ugotovili, da anketiranci pogosteje poročajo o biseksualnem vedenju in privlačnosti kot pa o biseksualni spolni identiteti, posledica tega pa je lahko manjše število odzivov pri raziskovanju. Tretji in četrti razlog, ki ju navaja avtorica, pa sta slaba zasnova raziskovalnih instrumentov, ki izkušeni biseksualnih ljudi ne razlikuje od izkušeni gejev in lezbijk, ter slaba dostopnost do respondentk in respondentov, saj so kot skupnost slabše videni in imajo kot stari geji in lezbijke na voljo manj skupnostnih služb ali prostorov.

S podobnimi izzivi se srečujejo raziskovalci, katerih fokus so stare trans osebe, in tisti, ki raziskujejo LGBT stare na presečišču različnih etničnih, kulturnih in verskih identitet. O tem pišejo McCarthy in das Nair (str. 75–92) ter Westwood, Suen in Scott (str. 93–109).

Bailey, McNeil in Ellis (str. 44–60) poročajo o rezultatih večje raziskave duševnega zdravja trans oseb, katere del so bili tudi starejši od 50 let. Primerjava podatkov oseb, starejših od 50 let, s celotnim vzorcem trans oseb je pokazala, da so starejši poročali o boljšem duševnem zdravju, večji samozavesti in občutku nadzora nad lastnim življenjem, zanimivo pa je, da so hkrati na splošno manj zadovoljni z življenjem. To je bilo v velikem delu prepoznano kot posledica obžalovanj in stisk, ker osebe niso opravile tranzicije že prej. V rezultatih omenjene raziskave pa je tudi navezava na temo trans časovnosti¹ in nelinearnega staranja, o katerem piše Ruth Pearce (str. 61–74). Trdi, da za številne trans in kvir osebe obstajajo časovnosti, ki niso povezane s kronološkim staranjem, temveč z različnimi konci in novimi začetki v življenju trans in kvir oseb, ki so odvisni od procesov razkritja identitete, začetka hormonske terapije oziroma popolne tranzicije. Zato so te izkušnje lahko zelo različne glede na čas in starost, pri kateri trans oseba doživlja te spremembe. Z uporabo rezultatov dveh kvalitativnih raziskav avtorica prikaže, kako trans in kvir časovnosti zelo vplivajo na izkušnje starosti in staranja, ki so pogosto v nasprotju in neskladju s tistimi, ki bi jih sicer videli kot normativne in linearne, značilne za heteroseksualne in cispolne osebe.

V nadaljevanju monografije avtorji in avtorice pišejo še o medgeneracijskem povezovanju ter delovanju in učinkih varčevalnih ukrepov na storitve, ki so na voljo LGBT starim in LGBT osebam na sploh. Temi se med seboj povezujeta ne samo z vidika potrebe po spodbujanju medgeneracijskega sodelovanja in povezovanja ter pozitivnih socialnih in družbenih učinkov povezovanja (npr.

¹ Ang. *temporalities* – avtorica jih razume kot družbeno določeno vzorčenje izkušeni in razumevanja časa.

prispevek Catherine McNamara, str. 125–141), temveč tudi kot odgovor na uničujoče varčevalne ukrepe, ki se v praksi kažejo v obliki krčenja programov ali združevanja programov z obstoječimi, ki so namenjeni starim ljudem, ali pa obravnavajo širši temi socialne pravičnosti in človekovih pravic (tem programom so priključeni programi, namenjeni LGBT osebam). Avtorji v prispevkih to problematizirajo, saj tudi rezultati predstavljenih raziskav nakazujejo, da v praksi to povzroča pomanjkanje primernih programov za LGBT osebe, še posebej za LGBT stare. V organizacijah, ki niso bile primarno ustanovljene za odzivanje na izzive LGBT skupnosti, pa zaposlenim pogosto manjkajo znanja in osebni interes za vzpostavitev in izvedbo takšnih programov. Avtorica Kneale (str. 121) poudarja potrebo po zasnovi raziskav, ki bi bolje zajele izkušnje LGBT oseb, in po boljšem poročanju o teh izkušnjah širšemu občinstvu in deležnikom (npr. snovalcem programov), da bi se na potrebe LGBT oseb odzvali s primernimi programi in storitvami.

Inovativnost monografije je ne samo v predstavljenih vrzelih v znanju, temveč tudi v tem, kako avtorji obravnavajo manjše odtenke raziskovanja tega področja in tem. Prispevki presegajo cisspolne in monoseksualne prakse ter fokuse raziskovanja, ki so bili v preteklosti deležni več pozornosti, hkrati pa avtorji in avtorice o temah pišejo z določeno previdnostjo, saj poudarjajo enkratnost predstavljenih zgodb, pri tem pa ne posplošujejo rezultatov in izkušenj na celotno LGBT populacijo ali posamezno identiteto znotraj te (omejujoče) kratice.

Monografija je delno inovativna tudi pri poskusu, da v pisanje prispevkov vključi tako akademike, predavateljice in raziskovalke kot tudi aktivistke, strokovnjakinje in osebe z osebno izkušnjo. Nekateri prispevki so zato tudi osebni in izražajo zgodovino posameznika oziroma posameznice, ki pa vedno ostaja prepletena s strokovno in znanstveno literaturo ter tako ostaja relevantna za širok spekter bralcev in bralk. Z vidika obravnavanja preteklih vrzeli v raziskovanju, pogosto škodljivih in diskriminatorских praks ter splošnega zanemarjanja nekaterih tem, povezanih z LGBT starimi in staranjem, monografija ponuja dragocen vpogled in izhodišče za raziskovalce in načrtovalce programov in politik na področju socialnega in zdravstvenega varstva. To še posebej dobro povzamejo in s svojimi predlogi predstavijo urednici in urednika v zadnjem poglavju. Monografija vsebuje bogastvo osebnih zgodb in izsledkov raziskav, ki so uporabni tudi za praktike in tiste, ki jih zanimajo študiji staranja, spolnih identitet in spolnosti.

Anže Jurček